

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kliimamuutustealased rahvusvahelised läbirääkimised”

(2009/C 77/19)

16.–17. jaanuaril 2008 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Kliimamuutustealased rahvusvahelised läbirääkimised”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon (säätva arengu seireüksus) võttis arvamuse vastu 2. septembril 2008. Raportöör oli Frederic Adrian OSBORN.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 447. istungjärgul 17.–18. septembril 2008 (17. septembri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 130, vastu hääletas 3, erapooletuks jäi 3.

1. Kokkuvõte ja soovitused

1.1 Kliimamuutused on maailma üks suurimaid probleeme 21. sajandil. Katastroofiliste muutuste vältimiseks tuleb ülemaailmselt oluliselt vähendada kasvuhoonegaaside koguhetid; arenenud riigid peavad käesoleva sajandi keskpaigaks vähendama heitkoguseid 60–80 % 1990. aasta tasemest.

1.2 2007. aasta detsembris Balil avatud/käivitatud rahvusvahelised kliimamuutustealased läbirääkimised on seega olulised, kuna nad avaldavad otsustavat mõju aastani 2020 ülemaailmselt võetavate meetmete ulatusele. Kõnealused läbirääkimised peavad jõudma eduka lõpuni Kopenhaagenis 2009. aastal.

1.3 Euroopa Liit on võtnud endale siduva kohustuse vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2020. aastaks 20 % 1990. aasta tasemest. Samuti on EL teinud läbirääkimistel pakkumise vähendada heitkoguseid kuni 30 % 1990. aasta tasemest, kui teised riigid on nõus võtma võrreldavaid kohustusi. Seejärel esitas komisjon 23. jaanuaril 2008 avaldatud energiapaketi raames oma ettepanekud selle kohta, kuidas kõnealust heitkoguste 20–30 % vähendamise eesmärki saavutada.

1.4 Komitee toetab kindlalt Euroopa Liidu algatust läbirääkimistel ja eelkõige ELi ühepoolset kohustust täita läbirääkimiste edendamiseks heitkoguste 20 % vähendamise eesmärki aastaks 2020.

1.5 Komitee usub siiski, et kliimamuutus on nii tõsine väljakutse, et edasiminek on vajalik iga jõupingutus. ELi eesmärki peaks olema täita 2020. aastaks eritingimustel välja pakutud heitkoguste 30 % vähendamise eesmärki. Samuti tuleks läbirääkimiste käigus tagada võrreldavate kohustuste võtmine teiste arenenud riikide poolt; märkimisväärne peaks olema ka tärkava majandusega riikide panus, kuna nende kasvuhoonegaaside heitkogused on järsult suurenenud.

1.6 Oma mõju suurendamiseks läbirääkimistel peab Euroopa Liit olema võimeline näitama oma usaldusvärsust, täites endale

võetud kohustusi. 2008. aasta lõpuks peaks olema kindlalt valmis meetmepakett heitkoguste 20 % vähendamise eesmärgi saavutamiseks.

1.7 Komitee on seisukohal, et heitkoguste 30 % vähendamiseks aastaks 2020, mis komitee arvates peaks olema tegelik põhieesmärk, on tõenäoliselt vajalikud täiendavad meetmed Euroopa ja riiklikul tasandil. Komitee kutsub üles koostama esimesel võimalusel teise meetmepaketi, mille abil oleks võimalik saavutada heitkoguste 30 % vähendamine.

1.8 Komitee ootab komisjoni tulevase ettepanekuid kliimamuutustega kohanemise kohta ning soovib igal liikmesriigil neid täiendada riikliku kohanemisstrateegiaga.

1.9 Komitee soovib teha uusi algatusi, et toetada haldus-suutlikkust ja tehnoloogiasiret kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise valdkonnas.

1.10 Asjakohane reageerimine kliimamuutustele eeldab suuri muutusi maailma majanduses ning investeringuvoogudes. Komitee soovib täiendavalt analüüsida vajalike ressursside ulatust ja seda, milliseid asjaomaseid avaliku ja erasektori vahendeid on vaja nende voogude haldamiseks. Komitee arvates on vajalik jõupingutuste ulatus ja juhtpositsioon võrreldav Marshalli plaani koostamisega Euroopa ülesehitamiseks pärast II maailmasõda. Antud juhul peaks Euroopa Liit olema vajaliku plaani peamine algataja.

1.11 Erivahendeid on vaja kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete toetamiseks arengumaades. Puhta arengu mehhanismi laiendamine on üks rahastamisallikas, kuid selle kriteeriume ja rakendamist tuleb karmistada. Euroopa võiks saada osa täiendavalt vajalikest vahenditest süsinikdioksiidi saastekvootide oksjonite tuludest.

1.12 Vajalik on kõigi tasandite riigorganite, tarbijate ja laiema avalikkuse tegutsemine.

1.13 Euroopa Liidul endal on otsustav roll kõnealuse suure muudatuse juhtimisel ja läbiviimisel. Komitee kutsub Euroopa Liidu kõiki institutsioone üles igakülgselt osalema ELi kliimaeesmärkide elluviimisel. Komitee teeb omalt poolt kõik võimaliku, et kaasata kodanikuühiskonna toetus kõnealusesse suurde ühisettevõtmisse.

1.14 Rahvusvaheliste läbirääkimiste raames järgmise pooleteise aasta jooksul koostatava ülemaailmse kokkuleppe parameetrid tuleb koostada esimesel võimalusel, nii et poliitilised jõupingutused võiksid keskenduda kõnealusest väljakutsest teavitamisele ja kogu maailma ühiskonna kõigi osapoolte toetuse, usalduse ja pühendumise saavutamisele vajalikeks suurteks muudatusteks. See ei ole kokkulepe, mille võiks sõlmida kinniste uste taga — kaasata tuleb ühiskonna kõik osapooled. Vähendamismeetmed peavad olema realistlikud, majanduslikult ja sotsiaalselt vastuvõetavad ning pakutud ajavahemikus teostatavad.

2. Taust

2.1 Kliimamuutused on maailma üks suurimaid probleeme 21. sajandil. 2007. aastal avaldatud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) neljandas hindamisaruandes tõdetakse, et kahe viimase sajandi jooksul inimtegevusest põhjustatud kasvuhoonegaaside heitkoguste märkimisväärse kasvu tulemusel on juba toimunud muutused. Samuti ennustatakse, et tulevikus leiavad aset täiendavad ärevust tekitavad muutused, kui kõikjal maailmas ei võeta viivitamatult meetmeid heitkoguste piiramiseks. Kui soovitakse vältida katastroofilisi tagajärgi, peaks IPCC aruande kohaselt olema üldine eesmärk hoida maakera keskmist temperatuuri mitte rohkem kui 2 °C kõrgemal eelindustriaalse ajajärgu tasemest. Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks tuleb ülemaailmselt oluliselt vähendada kasvuhoonegaaside koguhetid; arenenud riigid peavad käesoleva sajandi keskpaigaks vähendama heitkoguseid 60–80 % 1990. aasta tasemest.

2.2 Viimase 20 aasta jooksul on rahvusvaheline üldsus püüdnud kokku leppida ühistes meetmetes kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks. 1992. aastal võeti Rios vastu ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioon, mida kinnitas 1997. aasta Kyoto protokoll, mille allkirjastanud riigid kohustusid võtma erimeetmeid heitkoguste vähendamiseks aastaks 2012. Kuid üldiselt tunnustatakse, et kõnealused lepingud ja meetmed on kõigest esimene samm ning sajandi keskpaigaks seatud eesmärgi saavutamiseks on järgmistel aastatel vaja märksa jõulisemat ja ulatuslikumat tegutsemist. 2007. aasta detsembris Bali avatudrahusvahelised kliimamuutustealased läbirääkimised on seega olulised, kuna nad avaldavad otsustavat mõju aastani 2020 ülemaailmselt võetavate meetmete ulatusele. Kõnealused läbirääkimised peavad jõudma eduka lõpuni Kopenhaagenis 2009. aastal.

2.3 **Eesmärgid aastaks 2020.** Bali kavas viidatakse IPCC neljanda hindamisaruande osale, milles väidetakse, et ülemaailmse soojenemise pidurdamiseks temperatuurini, mis on 2°C kõrgem eelindustriaalse ajajärgu tasemest, tuleb vähendada

arenenud riikide heitkoguseid ligikaudu 25–40 % 1990. aasta tasemest.

2.4 On selge, et just arenenud riigid peavad oma heitkoguseid absoluutarvudes kõige enam vähendama, kuna kliimamuutustele avaldatav mõju inimese kohta on neis riikides olnud ja on jätkuvalt kõige suurem. Euroopa peab täitma oma kohustuse. USA tuleb uuesti kaasata rahvusvahelisse strateegiasse ja riik peab reaalset osalema heitkoguste vähendamises. Ka Venemaa peab andma oma panuse, seades endale realistlikuma eesmärgi Kyoto vóorus seatuga võrreldes.

2.5 Euroopa Liidul on nendel läbirääkimistel oluline roll. Nõukogu on vastu võtnud pikaajalise tulevikunägemuse, mille kohaselt vähendavad arenenud riigid heitkoguseid 60–80 % aastaks 2050. Kõnealuse pikaajalise eesmärgi saavutamise ajutise meetmena võttis Euroopa Liit siduva kohustuse vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2020. aastaks 20 % 1990. aasta tasemest. Samuti on Euroopa Liit teinud läbirääkimistel pakkumise vähendada heitkoguseid kuni 30 % 1990. aasta tasemest, kui teised riigid on nõus võtma võrreldavaid kohustusi. Seejärel esitas komisjon 23. jaanuaril 2008 avaldatud energiapaketi raames oma ettepanekud selle kohta, kuidas kõnealust 20–30 % vähendamise eesmärki saavutada.

2.6 Järjest olulisemaks muutub ka see, et arengumaad võtaksid tõsiseid omapoolseid kohustusi kliimamuutuste piiramiseks. Hiina, India, Brasiilia ja teised tärkava majandusega riigid on ise juba kasvuhoonegaaside olulised tekitajad või on selleks kiiresti muutumas. On oluline, et nad juhiks oma majandust sellisel, et see piiraks märkimisväärselt nende heitkoguste kasvumäära, jäädes allapoole äritegevuse tavapärase mudeli puhul esinevast.

2.7 Ülemaailmse kokkuleppega peaksid arenenud riigid seadma endale ambitsioonikad eesmärgid ja võtma meetmeid omaenda heitkoguste vähendamiseks. Samuti peaksid nad pakkuma rahalist ja tehnoloogilist tuge arengumaadele, kes omakorda kohustuvad vastutasuks juhtima oma majanduskasvu ja arengut viisil, mis piirab maksimaalselt nende kasvuhoonegaaside heitkoguste kasvu.

3. Üldised märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on algusest peale jälginud nii läbirääkimiste üldist arengut kui ka komisjoni koostatud meetmepaketti, mille abil oleks Euroopa Liidul võimalik oma kohustusi täita. Läbirääkimiste jälgimiseks kohapeal saatis komitee Euroopa kodanikuühiskonda esindavad väikesed delegatsioonid ELi delegatsioonide raames konventsioonipartnerite Bali konverentsile ja sellele järgnenud Bonni vahekohtumisele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kasutab oma kontakte teiste juhtivate riikide kodanikuühiskonna organisatsioonide ja rühmitustega, et uurida põhjalikumalt nende seisukohti ja võimalikku rolli, mida kodanikuühiskond saab täita kokkuleppe edendamisel ja rakendamisel.

3.2 Komitee käsitleb komisjoni kliima- ja energiapaketi eri elemente mitmes eri arvamuses, mis käesolevas üldises arvamuses kokku võetakse ja millele arvamuses viidatakse. Käesolevas omaalgatuslikus arvamuses analüüsib komitee läbirääkimiste edukust ja väljavaateid üldiselt ning Euroopa rolli läbirääkimistel. Pärast arvamuse vastuvõtmist kavatses komitee samaaegselt läbirääkimiste kohtumistega, mis on kavas 2008. aasta detsembris Poznanis ja 2009. aasta detsembris Kopenhaagenis, korraldada üritusi, et aidata kodanikuühiskonnal mõista käimasolevaid läbirääkimisi ja neile reageerida.

3.3 Balil vastuvõetud läbirääkimiste kava kohaselt jätkuvad läbirääkimised neljal põhialusel:

- riiklikud eesmärgid ja meetmed kasvuhooonegaaside heitkoguste piiramiseks aastaks 2020 ja valitsuste kohustus kliimamuutusi leevendada;
- meetmed vältimatute kliimamuutustega kohanemiseks;
- meetmed tehnoloogiasiirde toetamiseks ning kliimamuutuste leevendamiseks ja sellega kohanemiseks vajaliku suutlikkuse suurendamiseks;
- sobiva rahastamiskorra loomine kliimamuutuste leevendamise ja sellega kohanemise, tehnoloogiasiirde jms toetamiseks.

3.4 Komitee arvamuses esitatud märkused on rajatud neile neljale põhialusele.

4. Kliimamuutuste mõju jõulisem leevendamine kasvuhooonegaaside heitkoguste piiramise või vähendamise teel (1. põhialus)

4.1 **Eesmärgid.** Komitee nõustub IPCC hinnanguga, et arenenud riikide heitkoguste vähendamine ligikaudu 25–40 % 1990. aasta tasemest on piisavalt ambitsioonikas 2020. aastaks seatud eesmärkide saavutamiseks. Heitkoguste ulatuslikum vähendamine aastaks 2020 näib praegu tõenäoliselt ebareaalne.

4.2 Komitee toetab jõuliselt Euroopa Liidu juhtpositsiooni läbirääkimistel. Komitee tervitab algatust, mida EL näitas, kui võttis läbirääkimiste edendamiseks ühepoolselt kohustuse täita heitkoguste 20 % vähendamise eesmärk aastaks 2020. Komitee arvates on aga kliimamuutuste näol tegu nii suure väljakutsega, et vajalik on iga jõupingutus, et täita samaks ajaks eritingimustel välja pakutud heitkoguste 30 % vähendamise eesmärk. Samuti tuleks läbirääkimiste käigus tagada võrreldavate kohustuste võtmine teiste arenenud riikide poolt; märkimisväärne peaks olema ka tärkava majandusega riikide panus, kuna nende kasvuhooonegaaside heitkogused on järsult suurenenud.

4.3 Kui läbirääkimiste tulemus on vaid ELi võetud 20 % kohustus ja teiste riikide panus on suhteliselt tagasihoidlik, võib seda komitee arvates lugeda tõsiseks läbikukkumiseks.

4.4 **Rakendamine.** Komisjoni kliima- ja energiapaketi pakutud meetmed tähendavad Euroopa Liidule väga positiivset ja konstruktiivset rakenduskava, mis võimaldab Euroopal täita oma heitkoguste 20 % vähendamise eesmärgi aastaks 2020. Komitee on koostanud selle kava iga osa kohta eraldi arvamuse. Kokkuvõttes toetab komitee kava kõiki osi, tehes nende kohta järgmised märkused.

— Komitee toetab väljapakutud reforme ja heitkogustega kauplemise süsteemi laiendamist. Heitkoguste piirmäära alandamine ja saastekvootide oksjonite üha tihedam kasutamine on positiivne, sest see on kooskõlas põhimõttega, et saastaja maksab. Samuti välditakse sellega juhusliku kasumi saamise võimalust ning innustatakse ja rahastatakse vähe süsinikdioksiidi heiteid tekitavaid käitiseid ja tooteid ning edendatakse uuendustegevust. Ent arvestades asjaolu, et nii Euroopas kui ka arengumaades on muudatusteks vaja ulatuslikke investeeringuid, kutsus komitee üles eraldama kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise meetmete toetamiseks komisjoni pakutud 20 % asemel vähemalt 50 % saastekvootide oksjonil saadud tulust⁽¹⁾. Samuti tervitab komitee nõukogu ja Euroopa Parlamendi otsust lisada alates 2012. aastast ka lennutegevus saastekvootidega kauplemise süsteemi.

— Komitee toetab üldjoones ettepanekuid vastutuse jagamise kohta ELi heitkogustega kauplemise süsteemist välja jäävatele sektoritele ning kutsus institutsioone üles kõnealuste sektorite eesmärkide jagamise aluseid käsitlevate üksikasjalike arutelude käigus mitte laskma silmist üldist eesmärki⁽²⁾.

— Komitee toetab jõuliselt algatusi taastuvate energiaallikate kiire edendamise vallas. Taastuvate energiaallikate osakaalu tõstmine 20 %-ni aastaks 2020 oleks suurepärane esimene samm nende kasutamise märkimisväärse suurendamise suunas aastaks 2050⁽³⁾.

— Komitee avaldab kahetsust, et üliolulisele energiatõhususe küsimusele, mille puhul 20 % suurendamise eesmärk ei ole kohustuslik, pööratakse vajalikust vähem tähelepanu, mida näitab selgelt komisjoni aruanne energiatõhususe riiklike tegevuskavade kohta. Enamik liikmesriike ei ole riiklike tegevuskavasid ettenähtud tähtjaks vastu võtnud, vastu võetud kavade kvaliteet on erinev ja mõni neist ei ole ka piisavalt ambitsioonikas, ehkki ulatuslikku energiatõhusust on sageli võimalik saavutada suhteliselt väikeste esialgsete investeeringukulude ning väga lühikese tasuvusajaga⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ EMSK aramus CESE 1201/2008, vastu võetud 9. juulil 2008.

⁽²⁾ EMSK aramus CESE 1202/2008, vastu võetud 9. juulil 2008.

⁽³⁾ EMSK aramus CESE 1511/2008, vastu võetud 17. septembril 2008.

⁽⁴⁾ EMSK aramus CESE 1513/2008, vastu võetud 17. septembril 2008.

— Komitee tervitab komisjoni pakutud süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise õiguslikku raamistikku. Samas tekitab komiteele muret tõsiasi, et kavandatud näidisprojektide rahastamine ei ole piisav ja tehnoloogia tööstuslik rakendamine edeneb liiga aeglaselt, ehkki tehnoloogia omandab kriitilise tähtsuse, kuivõrd teatud riigid sõltuvad veel pikki aastaid olulisel määral söest ja muudest fossiilkütustest saadavast energiast ⁽⁵⁾.

4.5 Euroopa Liit on asetanud suured lootused ja investeerinud poliitilist kapitali sellesse, et muuta heitkoguste piirmäär ja kauplemissüsteem põhivahendiks, mille abil tagada heitkoguste vajalik vähendamine. Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemist on juba saanud maailma suurim heitkogustega kauplemise süsteem ja pärast 2012. aastat peaks see veelgi kasvama. Esialgu oli süsteemil Euroopa heitkogustele piiratud mõju, kuna kõrged helled piirmäärad ja eraldised tõid kaasa väga madala süsiniku hinna. Rangemate piirmäärade ja süsiniku hind kasvanud ning koos fossiilkütuste hindu tõstvate muude teguritega on tõenäoline, et selle mõju Euroopa elektri- tootmisele ja teistele tööstusharudele kasvab.

4.6 Üldiselt on komitee seisukohal, et süsinikdioksiidiga kauplemise süsteemi tugevdamisel on positiivne mõju Euroopa äritegevusele ja tööhõivele, julgustades kiiresti välja arendama energiatõhusamaid ja madalama süsinikdioksiidi tasemega protsesse ja tooteid, millest saavad tuleviku turuliidrid. Sellega ei looda mitte ainult töökohti, vaid vähendatakse sõltuvust importidist ja suurendatakse seega ELi energia varustuskindlust.

4.7 Euroopa Liit on olnud selles vallas esimene, nüüd peab põhieesmärk olema kauplemissüsteemide väljaarendamise innustamine USAs ja teistes riikides ning kõikide süsteemide ühendamine ülemaailmsele süsinikuturule. Tõeliselt ülemaailmse süsinikuturu väljaarendamisel võib olla oluline roll süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamise tagamisel kogu maailmas kõige tõhusamal ja kulutasuvamal viisil. Komitee toetab kindlalt süsinikuala rahvusvahelise koostööorgani ICAPi (*International Carbon Action Partnership*) algatust, mille eesmärk on maailma eri piirkondades väljatöötatud erinevate kauplemissüsteemide kooskõlastatud arendamine ühtse maailmaturu suunas. Kuivõrd rahvusvaheline süsinikuturg areneb heitkoguste ülemaailmsete piirmäärade süsteemis, tuleb vähendada riski, et Euroopas kasutatav kauplemissüsteem võiks kahjustada Euroopa konkurentsipositsiooni.

4.8 Kasulikud oleksid ka rahvusvahelised valdkondlikud kokkulepped, milles sätestatakse üksikasjalikumad kavad ja strateegiad peamiste asjaomaste tööstusharude ja nende toodete tekitatavate heitkoguste jätkuva vähendamise tagamiseks. Ent seda tuleks käsitleda vaid rangete, rahvusvaheliselt kokkulepitud riiklike eesmärkide täitmise ühe toetusmeetmena ja mitte alternatiivina siduvatele riiklikele eesmärkidele, sest viimase 20 aasta jooksul toimunud areng näitab, et üksnes vabatahtlikud vald-

andlikud lepingud selles valdkonnas annavad liiga vähe ja liiga hilja tulemusi ning neid ei ole võimalik tõhusalt rakendada.

4.9 Transpordi osas kinnitab komitee oma seisukohta, et transpordi pikaajalise säästvuse strateegia väljatöötamisel on oluline põhjalikult läbi vaadata transpordinõudluse suundumused ning uurida, kuidas võiks ruumiline planeerimine, infrastruktuur ja ühistransport aja jooksul piirata transpordinõudluse halastamatut kasvu ja seda võib-olla isegi vähendada. Kavandamine ei tohiks mingil juhul põhineda oletusel, et liikluse kasv on vältimatu ja ainus võimalus transpordisektori põhjustatud heitkoguste piiramiseks on kütuse ja mootorite tehniline parandamine, kuigi ka see on väga oluline.

4.10 Tehniliste meetmete osas leiab komitee, et autode heitkoguste vähendamise ranged eesmärgid tuleks lisaks lühiajalisele perspektiivile (120 g CO₂ ühe kilomeetri kohta aastaks 2012–2015) seada ka keskpikas perspektiivis, mis tähendab, et 2020. aastaks vähendatakse heitkoguste piirväärtusi olulisel määral veelgi ⁽⁶⁾. Samal ajal tuleks täiendavalt toetada elektri või vesiniku jõul liikuvate süsinikuvabade sõidukite väljatöötamist ja kiiret kasutuselevõttu.

4.11 Komitee ei jaga komisjoni optimismi võimaluse osas saavutada transpordi biokütuste osakaalule seatud 10 % eesmärk. Arvestades enamiku biokütuste tootmisega kaasnevat probleeme seoses nende kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamisevõimalustega ning nende tootmise keskkonna- ja sotsiaalset mõju, on vajalikud komisjoni pakututest rangemad säästvuse kriteeriumid. Nii on võimalik tagada, et biokütuseid kasutatakse vaid juhul, kui nad tõepoolest vähendavad oluliselt süsinikdioksiidi heidete netokogust ega avalda vastuvõetamatut survet põllumajandusmaale ja toiduainete tootmisele. Lisaks viitavad praegused majanduskaalutlused selgelt sellele, et biomassi kasutamine elektri või sooja tootmiseks (vähemalt praegu ja lähitulevikus) on märksa tõhusam kui selle kasutamine biokütuste kujul.

4.12 **Täiendavad meetmed 30 % eesmärgi saavutamiseks**
Komitee on veendunud, et kui pakett võetakse vastu 2008. aasta lõpus ja selle rakendamisega alustatakse viivitamatult 2009. aastal, on Euroopa Liidul head väljavaated saavutada heitkoguste 20 % vähendamise eesmärk aastaks 2020.

4.13 Komitee kahtleb, kas 2020. aastaks on võimalik saavutada heitkoguste 30 %-ne vähendamine pelgalt paketi üksikuid osi puudutavate eesmärkide karmistamise ja puhta arengu mehhanismi krediidi ulatuslikuma kasutamisega, nagu komisjon on praegu välja pakkunud. Komitee on seisukohal, et kõnealuse ambitsioonikama eesmärgi saavutamiseks on tõenäoliselt vaja suuremat hulka ulatuslikumaid meetmeid nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil.

⁽⁵⁾ EMSK arvamus CESE 1203/2008, vastu võetud 9. juulil 2008.

⁽⁶⁾ EMSK arvamus 1500/2008, vastu võetud 17. septembril 2008.

4.14 Komitee teeb ettepaneku, et Euroopa tasandil tuleks teise paketi jaoks muu hulgas kaaluda järgmisi elemente:

- kõigi peamiste sektorite ja toodete energiatõhususe edendamine eeskirjade ja standarditega;
- täiendavad meetmed kiirendamiseks taastuvate energiaallikate arendamist ja kasutuselevõttu;
- suurem toetus elektri ja vesiniku jõul töötavate sõidukite väljatöötamiseks;
- süsinikuga kauplemise süsteemi laiendamine selliselt, et süsteemi oleksid kaasatud laevanduse heitkogused (komitee kahtleb, kas Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis käimasolev arutelu on võimeline looma piisavaid meetmeid piisavalt kiiresti);
- rohkem ühiseid jõupingutusi heitkoguste vähendamist puudutavate rangemate riiklike eesmärkide seadmiseks jõupingutuste jagamise kokkuleppe raames.

4.15 Komitee on seisukohal, et jõupingutuste jagamise kokkuleppe raames seatud rangemate individuaalsete eesmärkide saavutamiseks peavad liikmesriigid ja nende poliitilised juhid aktiivsemalt tegutsema, et kaasata üldsus, ettevõtted, ametiühingud ja teised kodanikuühiskonna organisatsioonid partnerlusse ning kutsuda neid üles osalema ühistes jõupingutustes.

- Kodanikke tuleb julgustada ja motiveerida protsessis osalema selliste meetmete kaudu nagu kodude energiatõhususe parandamine ja keskkonnasäästlikumate valgus- ja kütteallikate kasutamine, energiatõhusamate kaupade ja teenuste ostmine ning igapäeva- ja puhkuseraiside süsinikumõju vähendamine. Komitee arvates on üha rohkem neid inimesi ja kodanikuühiskonna organisatsioone, kes on valmis midagi ette võtma ja soovivad seda teha, kui neile antaks tugev ja tõhus poliitiline suund selle kohta, mida neilt oodatakse koos vastavate tegutsemist toetavate stiimulitega.
- Paljud kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused on selles küsimuses juba näidanud üles ettenägelikkust ja julget poliitilist pealehakkamist. Neid tuleb edasimeinekuks julgustada ja motiveerida.
- Täiendavate edusammude tagamiseks on vaja motiveerida ka ettevõtteid. Neid tuleb innustada ja motiveerida pidevalt parandama oma tegevuse energiatõhusust ja hankima energiat madala süsinikusaldusega allikatest. Õigusakte tuleks kasutada süstemaatilisemalt ja jõulisemalt, et suurendada kõikide toodete ja teenuste energiatõhusust. Ehitustööstusele tuleb seada märksa kõrgemad energiatõhususe eesmärgid nii ehitusprotsessis kui ka kasutuses olevate ehitiste osas.
- Oluline roll on ka ametiühingutel. Paljud nende liikmed tegelevad vahetult energiatõhususe suurendamisega ja praktilise

teabe levitamisega ning nende võimalikku panust tuleb tunnustada ja julgustada. Ametiühingud tuleb samuti täielikult kaasata protsessi, millega vähendatakse tööstuse ja majanduse süsinikdioksiidi heite määra. Õigesti juhitud uued tootmisviisid peavad heades töötingimustes pakkuma sama palju töövõimalusi kui vanad süsinikumahukad tootmisviisid.

4.16 Eli usaldusväarsuse suurendamiseks rahvusvahelisel tasandil on ülimalt tähtis, et iga liikmesriik teeks kõik endast oleneva, et tagada mitte üksnes 15-liikmelisele Euroopa Liidule seatud Kyoto üldeesmärgi saavutamine, vaid ka Kyoto üksikesemärkide täitmine aastaks 2012. Komisjoni viimases eduaruandes Kyoto eesmärkide saavutamise kohta ⁽⁷⁾ on öeldud, et vaid kolm 15-liikmelise ELi liikmesriiki suudab olemasoleva sisepoliitika korral eesmärgid saavutada ja kaheksa liikmesriiki peaksid saavutama oma eesmärgid „kui võtta arvesse Kyoto mehhanismide, süsiniku neeldajate ja juba arutuse all olevate täiendavate riiklike põhimõtete ja meetmete mõju”. Kolme liikmesriigi puhul näib Kyoto eesmärgi saavutamine võimatu. Kyoto paindlikust mehhanismist tulenev ulatuslik heitkoguste krediidi, eeskätt puhta arengu mehhanismi kasutamine näitab, et hädavajalik üleminek vähem süsinikdioksiidi heiteid tootva ühiskonna suunas ei ole paljudes liikmesriikides veel kaugelki alanud.

5. Kohanemine kliimamuutustega (2. põhialus)

5.1 Isegi kui meetmed koguheitete vähendamiseks tulevikus on edukad, prognoositakse järgmisteks aastakümneteks globaalse soojenemise jätkumist, mida põhjustavad juba atmosfääri paisatud heited. Komitee on juba võtnud vastu arvamuse vastusena komisjoni roheline raamatule kliimamuutustega kohanemise kohta ⁽⁸⁾. Kokkuvõttes leiab komitee, et EL peab kehtestama Euroopa Liidus kliimamuutustega kohanemise ulatusliku strateegia, mille raames peab iga liikmesriik koostama üksikasjalikuma riikliku kohanemiskava. Senisest rohkem tuleb tähelepanu pöörata ka teadusuuringute ja analüüside, eelarve, investeerimisprogrammide ja muude meetmete kohandamisele kliimamuutustega. Komitee loodab, et 2008. aasta sügisel kavandatud kliimamuutustega kohanemist käsitlevas valges raamatus pakub komisjon välja üksikasjalikud meetmed edu saavutamiseks selles valdkonnas.

5.2 Väljaspool Euroopat on mitmeid arengujärgus piirkondi, mida kliimamuutused juba praegu ja veel enam tulevikus tõsiselt mõjutavad, ent millel ei ole piisavalt vahendeid nende mõjudega tegelemiseks. Seepärast peaksid Euroopa Liit ja teised OECD riigid suurendama maailma eriti haavatavatele piirkondadele ettenähtud rahalist ja muud abi, et aidata neil kliimamuutustega toime tulla. Kliimamuutuste küsimustest peaks saama kõigi arengupoliitika valdkondade osa.

⁽⁷⁾ KOM(2007) 757 lõplik.

⁽⁸⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 38.

5.3 Samuti on vaja suuri jõupingutusi metsade säästva majandamise toetamiseks arengumaades ja selleks, et piirata ettevõtlusalast survet, mille tõttu jätkub tänini ulatuslik metsaraie paljudes maailma kliimasüsteemi osades. EMSK koostab praegu eraldi arvamust kliimamuutuste ja metsanduse kohta.

6. Tehnoloogia arendamine ja -siire (3. põhialus)

6.1 Edukas üleminek madalama süsinikdioksiidi heitega majandusele eeldab maailmas uut tööstusrevolutsiooni. Vaja on ulatuslikku üleminekut puhtamatele energiatootmisvormidele ning uuele tehnoloogiale süsiniku ja muude kasvuhoonegaaside heitkoguste piiramiseks, ja jätkuvat survet üleminekuks töhustametele ja vähem energiamahukatele toodetele ja tarbimisharjumustele. See eeldab nii avalikult kui ka erasektorilt vastavate teadusprogrammide olulist suurendamist ja ulatuslikke investeerimisprogramme tööstusseadmete väljavahetamiseks ning toodete ja teenuste muutmiseks. Paljud vajalikud tehnoloogiad on juba olemas, kuid nende kasutamist tuleb praegusega võrreldes tunduvalt laiendada.

6.2 Euroopa Liidus eeldab see radikaalseid muudatusi ELi ja liikmesriikide valitsuste rahastamisprogrammides, et toetada vastavat teadus- ja arendustegevust ning investeringuid. Samuti eeldab see ettevõtetele ja teistele isikutele mõeldud maksu- ja muid soodustusi vajalike investeringute tegemiseks.

6.3 Vaja on välja selgitada tehnoloogia ja teenused, mis aitavad tärkava majandusega riikidel ja arengumaadel kõige paremini juhtida nende jätkuvat arengut kõige säästvamal ja vähem süsinikdioksiidi heiteid tekitaval viisil ning toetada sobivatel tingimustel selle tehnoloogia siiret kõnealustesse majanduskeskondadesse. Kui arendatakse välja uued tehnoloogiad, mis võivad olla iseäranis kasulikud arengumaades kliimamuutustega kohanemiseks või nende tulevase arengu süsinikumõju leevendamiseks, tuleks luua lahendused nende tehnoloogiate kiireks ja ulatuslikuks kasutuselevõtuks vastuvõetavatel tingimustel. Tuleb nentida, et tärkava majandusega riigid ise on mõningate uute vajaminevate tehnoloogiate leiutajad või arendajad. Tehnoloogiasiiiret ei tohiks käsitleda põhjast lõunasse kulgeva ühesuunalise liikumisena, vaid vahendina, mis võimaldab võtmetehnoloogiate kiiret ülemaailmset levitamist olenemata tehnoloogia päritolukohast.

6.4 Komitee kutsub Euroopa Liitu üles koos partneritega viivitamatult uurima, kuidas teha arengumaadele vastuvõetavatel tingimustel hõlpsasti kättesaadavaks kõige ajakohasem ja kõige vähem süsinikuheiteid tekitav tehnoloogia, sh eelkõige tehnoloogia elektrienergia sektoris, energiamahukates tööstusharudes, transpordisektoris, ning kui see tehnoloogia kättesaadavaks muutub, siis ka süsiniku kogumise ja säilitamise valdkonnas. Riigid, mis jäävad tõenäoliselt ka edaspidi elektritootmises tuge-

valt sõltuma söest, vajavad abi, mis võimaldab neil kasutada uusi kahjulike gaaside vabu söepõletustehnoloogiaid ja selle kättesaadavusel kohe kasutusele võtta süsiniku kogumise ja säilitamise tehnoloogia.

6.5 Selliseks tehnoloogiasiiireks antav abi peaks võimaldama asjaomastel arengumaadel juhtida oma arengut vähem süsinikumahukat joont mööda, kui see vastasel juhul toimuks. Abi andmise võib teatud määral muuta sõltuvaks kõnealuste arengumaade kohustusest võtta muid meetmeid oma heidete võimaliku kasvu piiramiseks.

6.6 Samaaegselt kliimaläbirääkimistega peaksid EL ja USA algatama kliimasõbralike kaupade ja teenuste kaubanduse liberaliseerimise WTO raames. See algatus peaks olema üles ehitatud selliselt, et nii arenenud riigid, arengumaad kui ka tärkava majandusega riigid saaksid liberaliseerimisest selget kasu, näiteks keskkonnatehnoloogiate ja teenuste (edasi)arendamise toetamise teel arengumaades.

7. Kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise toetamiseks eraldatavate rahaliste vahendite ja investeringute suurendamine (4. põhialus)

7.1 Arengumaadel on vaja ulatuslikku abi arenenud riikidelt, et osaleda kliimaprobleemide lahendamises ilma arengueesmärke ohtu seadmata. Eriti tähtis on tagada, et arengumaade tulevane areng oleks võimalikult vähe süsinikumahukas ning et seal ei korrataks põhja arengumudelit, mida iseloomustab (ja takistab) liigne sõltumine süsinikuheiteid tekitavatest tootmisviisidest.

7.2 Arengumaad, mida kliimamuutused kõige rängemini mõjutavad ja millel on kõige vähem vahendeid kohanemisega toimetulekuks, vajavad täiendavat abi. Nad vajavad täiendatud programme rannikukaitse, üleujutuste ennetamise, põua leevendamise, põllumajanduse ümberkujundamise ja rahvatervishoiu uute vajaduste alal ning teistes küsimustes.

7.3 Komitee tervitab tõsiasja, et kõik Bali läbirääkimistel osalenud riigid mõistavad, et üleminekuga toimetulekuks on vaja uusi ja täiendavaid vahendeid ning investeerimiskanaleid ja -mehhanisme. Ent arenenud riikidel — v.a mõni auväärne erand — ei ole õnnestunud antud lubadustest hoolimata eraldada täiendavaid vahendeid säästva arengu eesmärkide täitmiseks. Siinkohal on oluline, et kogu maailm tõepoolest mobiliseeriks ja eraldaks selleks eesmärgiks täiendavaid vahendeid

7.4 Komitee on kursis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (UNFCCC) ja muude hinnangute, mille kohaselt vajatakse programmide täielikuks käivitamiseks era- ja avalikult sektorilt kokku sadu miljardeid dollareid

aastas. Hinnangutes soovitatakse UNFCC-I, komisjonil ja/või OECD-I ning rahvusvahelistel finantsasutustel viivitamatult täpsemalt määratleda vajadused ja tagada vajalike lubaduste ja kohustuste täitmine, et oleks võimalik koguda piisavalt raha ja et rakendatavatel programmidel oleks otsustav mõju ülemaailmsele kliimamuutuste probleemile. Süsinikdioksiidi heitkogustega kauplemise süsteemi hilisemates etappides korraldatavatel saatetkootide oksjonitelt saadav tulu võiks olla üks uus rahastamisallikas, ent tõenäoliselt sellest üksi kõigi vajalike meetmete rahastamiseks ei piisa.

7.5 Puhta arengu mehhanism on saavutanud teatavat edu uute vahendite suunamisel asjaomaste investeeringute toetamiseks riikides, mis ei kuulu I lisas loetletud riikide hulka. Ent suurem osa projekte on siiski suunatud Hiinasse ja teistesse tärkava majandusega riikidesse ning paljude projektide täiendavus ja kvaliteet on küsitava väärtusega. Kui mehhanismide abil soovitakse tagada süsinikdioksiidi heitkoguste reaalne vähendamine kõige tõhusamal viisil, tuleb projektide heakskiidu kriteeriume tõhusalt rakendada ja jälgida.

7.6 Komitee soovitusel kohaselt peaksid Euroopa Liit ja teised asjaomased osapooled viivitamatult uurima, kuidas skeemi puudused eelseisval perioodil kõrvaldada ja kogu programm kiiremini tööle panna. Tulevikus tuleks puhta arengu mehhanismi raames seada prioriteediks projektid, mis aitavad märkimisväärselt kaasa mitte ainult heitkoguste vähendamisele, vaid toetavad ka üleminekut vähem süsinikdioksiidi heiteid tekitavale majandusele. Eelkõige tärkava majandusega riikides ei näi mõttekas rahastada ka edaspidi lihtsaid energiatõhususprojekte („kiire saak”), mida riik niikuinii rakendaks. Nende riikide jaoks oleks üks rakendatav võimalus „valdkondlikud puhta arengu mehhanismid”, mida võiks kombineerida nn heitkoguste positiivsete eesmärkidega (*no-lose targets* ⁽⁹⁾).

7.7 Erasektori ulatuslikud investeeringud vähem süsinikuheitteid tekitavasse tootmisse on omandamas kriitilist tähtsust kogu maailmas. Euroopa Liidu ja liikmesriikide valitsuste võetud meetmed peaksid motiveerima erasektorit neid investeeringuid tegema.

7.8 Kulud ja vajaminevad investeeringud ulatuvad järgmise 50 aasta jooksul sadadesse miljarditesse dollaritesse. Need on suured summad. Kuid kõnealuseid investeeringuid on juba praegu vaja, kuna fossiilkütuste ülemaailmsed varud vähenevad ja hinnad tõusevad. Kliimamuutustest sõltumata on seega majanduslikust seisukohast vaadatuna järjest olulisem liikuda fossiilkütuste kasutamisel teistele energiaallikatele ja kasutada tõhusamalt fossiilkütuste allesjäänud ressursse. Ka turvalisuse kaalutlused osutavad samasse suunda, kuivõrd nii fossiilkütuste

⁽⁹⁾ Heitkoguste positiivsed eesmärgid: lubadus vähendada heitkoguseid teatud määral. Eesmärgi mittesaavutamine ei ole karistatav, kuid kui eesmärk täidetakse eelnevalt lubatust suuremas ulatuses, on võimalik heitkoguste krediti müüa.

piiratus kui ka juba esinevad kliimamuutused on mitmel pool maailmas võimalikud ebastabiilsuse ja konflikti allikad.

7.9 Sellest seisukohast ei tähenda vajadus kliimamuutuste ohule kiiresti reageerida maailma majandusele täiendavat koormat, vaid lihtsalt täiendavat jõulist põhjust igal juhul eelseisva majandusliku ja tööstusliku muutuse kiireks edendamiseks. Kui naftahind püsis 60 dollari juures barreli kohta, hindas ajakiri Stern järgmise 50 aasta jooksul tehtavaid kulutusi kliimamuutustega toimetulekuks vajaminevatele meetmetele suurusjärgus 1 % maailma SKTst. Nüüd, kus naftabarreli hind on kaugelt üle 100 dollari, näivad investeeringud taastuvatesse energiaallikatesse ja erinevatesse töhususmeetmetesse ärisest seisukohast juba märksa atraktiivsemad. Samas vähenevad märkimisväärselt kliimamuutustega toimetulekuks vajalike meetmete täiendavad netokulud. Mõnel juhul võivad need isegi kasumit luua, mis näitab seda, et tõhus võitlus kliimamuutustega toob järgnevatel aastatel maailma majandusele selget kasu.

7.10 Asjakohane reageerimine kliimamuutustele ei tohiks seega olla majanduskasvu piirav tohtu suur, rüsum ja koormav kohustus, vaid pigem võimalus olla järgmise majandus- ja tööstusrevolutsiooni eesliinil. Euroopa Liit on võtnud juhtrolli kliimamuutusi käsitlevas poliitilises arutelus. Kuid vaja on teha rohkem, et muuta see poliitiline seisukoht sama aktiivseks ja jõuliseks ärikeskkonnaks, mis innustaks ettevõtteid ja ühiskonda tegema vajalikke investeeringuid, et neist saaks vähe süsinikdioksiidi heiteid tekitava tulevikumajanduse üldised liidrid ja konkurentsivõitjad.

7.11 Mõni kommentaator on rääkinud uue Marshalli plaani vajalikkusest ja komitee nõustub selle võrdlusega, mis annab hea pildi probleemi ulatusest ja selle lahendamiseks vajalikest jõupingutustest. Meil on tarvis Marshalli plaani mastaabis nägemust sellest, kuidas maailma riigid võiksid ühiselt vastu seista kogu maailma ähvardavale ohule; seejuures tugevaimad ja jõukaimad riigid näitavad suunda ja aitavad võimalikult suuremelselt teisi.

7.12 Vajalik on kõigi tasandite riiklike ja avalike organite, ettevõtete, tarbijate ja laiema avalikkuse tegutsemine.

8. Järeldused

8.1 Kliimamuutused toimuvad juba täna ning neil on tõsised tagajärjed kogu maailmas. Need probleemid muutuvad järgmistel aastatel üha tõsisemaks, sest kasvuhoonegaaside kontsentratsioon õhus ja temperatuur tõusevad kiiremini. Meie planeet vajab kiireloomulist tegutsemist, et kehtestada ja rakendada rangeid eesmärgi, vähendamaks heitkoguseid 2020. aastaks ning

jätkamaks seejärel veelgi suuremate vähendustega. Mida varem heitkoguseid vähendatakse, seda enam on sellest kasu temperatuuri tõusu aeglustamisel.

8.2 Arenenud riikide heitkogused inimese kohta on palju suuremad kui mujal maailmas ning seepärast peavad nad tugevdama oma eesmärke ja tegevust heitkoguste vähendamisel. Euroopa peab tagama, et ta saavutab praegused sellealased kohustused aastaks 2012, ning seejärel võtma endale kohustuse vähendada heitkoguseid 2020. aastaks 30 % võrra, mis kujutab endast veelgi suuremat väljakutset. Kõnealuste sihtide saavutamiseks vajab EL veel ühte mõistlike ja realistlike meetmete paketti, millega tagada nende eesmärkide täitmine, ning juba praegu tuleb kavandada täiendavaid vähendusi, mis ulatuvad 2020. aastast edasi.

8.3 Kaasata tuleb ka arenguriigid ning eelkõige tuleb teha jõupingutusi tagamaks, et tärkava majandusega riikide kõige energiamahukamad sektorid oleksid varustatud kõige energiatõhusamate ja kõige vähem süsinikdioksiidi tootvate tootmisviisidega. Nad vajavad arenenud riikidelt suurt ja sihipärast abi.

8.4 Rahvusvaheliste läbirääkimiste raames järgmise pooleteise aasta jooksul koostatava ülemaailmse kokkuleppe parameetrid

tuleb koostada esimesel võimalusel, nii et poliitilised jõupingutused võiksid keskenduda kõnealusest väljakutsest teavitamisele ja kogu maailma ühiskonna kõigi osapoolte toetuse, usalduse ja pühendumise saavutamisele vajalikeks suurteks muudatusteks. See ei ole kokkulepe, mille võiks sõlmida kinniste uste taga — kaasata tuleb ühiskonna kõik osapooled. Vähendamismeetmed peavad olema realistlikud, majanduslikult ja sotsiaalselt vastuvõetavad ning pakutud ajavahemikus teostatavad.

8.5 Vajalike ülemaailmsete muudatuste ulatus on võrreldav kahe viimase sajandi tööstusrevolutsiooniga, mis rakendas fossiilkütused energia tootmiseks, et saavutada inimühiskonna tootmisvõimsuse ja toodangu märkimisväärne kasv. Praegu vajab maailm teist tööstusrevolutsiooni, et asendada fossiilkütused teiste energialiikidega ja maksimeerida energiatõhusus, et oleks võimalik saavutada tootlikkuse ja kasvu võrreldav tase, ilma et seejuures koormataks atmosfääri kasvuhoonegaaside heitkoguste mittedäästava tasemega. Vajalikud on suured investeeringud; õigusaktides, maksusüsteemis ja teistes majandusinstrumentides tuleb teha kohased ja sihipärased muudatused; märkimisväärselt peab muutuma majanduslik käitumine ja isiklik elustiil. Kõik peavad seda väljakutset mõistma ja vajalikes muudatustes osalema.

Brüssel, 17. september 2008

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Dimitris DIMITRIADIS